

**Doç. Dr.
C. Coşkun
Küçüközmen**

coskun.kucukozmen@ieu.edu.tr

İş'in geleceği

Değerli okurlar, bu hafta sizlerle işgücü piyasası ve iş dünyasının geleceği hakkındaki görüşlerimi paylaşmak istiyorum. Geçen hafta Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) tarafından "Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi" başlıklı bir rapor yayınlandı. Söz konusu rapora internet üzerinden erişim mümkün. Rapor 107 firma ile yapılan mülakat ve 2018 firmaya uygulanan anketin neticesinde elde edilen bilgileri içeriyor. Raporda ilginç bilgi ve bulgular mevcut. Raporda yer alan "Türkiye'deki firmalar işe alımlarda tanıdık ve referanslar ile doğrudan başvuru yöntemlerini daha fazla kullanıyor" yönündeki tespit dikkatimi çekti. Bir diğer tespit ise "eğitim değişkenine ücretlendirmede yeterli önemin verilmediği". Rapor bulguları arasında yer alan "firmaların çoğunun, aradıkları nitelikte elemanı bulamadığı ve genel olarak aranan nitelikte eleman bulmanın giderek zorlaştığı" tespitine de katıldığımı söyleyemeyeceğim. Zira nitelikli eleman ve önerilen ücret arasındaki orantısız durum bence işverenin iddiasını haksız çıkarıyor. Zira niteliğe gerekli ücreti vermezsen nitelikli eleman bulamazsın bu kadar basit! Dünya bunun örnekleri ile dolu. Hem ücret hem de sağlanan iş koşulları "beyin göçü" olarak bilinen olgunun temelinde yatan iki önemli parametredir. SETA Raporu'nda "genç işgücünün, aldığı eğitimle uyumlu olduğu ya da sanayi sektöründe beceri ve tecrübesi olduğu halde, sanayi sektöründen uzaklaştığı ve hizmet sektöründe çalışmayı tercih ettiği" tespiti yer alıyor. Bu konu önemli gibi görünse de çağımızda normal karşılanmalı. Örneğin finans piyasalarında çalışan ve özellikle nükleer fizik, makine gibi alanlarda eğitim almış mühendislerin sayısı son yirmi yılda büyük ölçüde artmıştır. Bunun nedenlerinden biri de hiç şüphesiz sahip oldukları donanım ile bu alanda çok daha kısa sürede çok daha yüksek gelir elde ediyor olmalarıdır. Bir finansçı nükleer fizik alanında çalışamaz (sanırım), ama tersi mümkün! SETA Raporu işsizliğin önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmesini iki nedene dayandırıyor: Birincisi, ekonominin istikrarlı büyüme trendini yakalayamaması, diğeri özellikle 2000'li yıllarda gözlenen, istihdam yaratmayan büyüme olgusu.

Raporun öneriler kısmında da bazı tavsiyelerde bulunulmuş. Seçtiklerimizi kısaca paylaşalım: (1) işgücü tedarik sürecinde mikro ve küçük ölçekli firmalarda kurumsallaşma düzeyinin sınırlı düzeyde kaldığı, bu tür firmalarda kurumsal farkındalığı geliştirmek amacıyla insan kaynakları yönetimi ile ilgili çalışmalar yürütülmelidir. (2) İŞKUR'un firmaların işgücü ihtiyacını karşılamaya yönelik hizmetlerinin etkinleştirilmesi, kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ve kullanıcı işverenlere yönelik bürokratik iş yükünün azaltılması gereklidir. (3) İleri teknoloji ve sanayi sektörünün gerektirdiği yüksek nitelikli çalışanlara daha fazla talep oluşturacak şartların oluşmadığı ortaya çıkmıştır. 2023 hedefleri dikkate alınarak, zorunlu eğitim süresinin artırılması ve yükseköğretim kapasitenin artırılması

sonucu önümüzdeki yıllarda sayıları artacak ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu nitelikli işgücünü absorbe edecek bir iş piyasası oluşturulması zorunlu olup bu çerçevede, yüksek nitelikli eleman çalıştıran firmalara yönelik desteklerin artırılması gereklidir. Evet değerli okurlar tavsiyeler bu şekilde uzayıp gidiyor. Bu tespitlere kısmen katıldığımı, ancak SETA'nın burada yer vermediğim bazı tavsiyelere de katılmadığımı ifade etmek isterim. Değerli okurlar bu vesileyle bu konuda başka bir raporu da dikkatinize sunmak isterim. İnternet üzerinden erişimi mümkün olan bu rapor McKinsey tarafından Mart 2012 tarihinde yayınlanmış ve "Yardım İsteniyor: Gelişmiş Ekonomilerde İş'in Geleceği" başlığını taşıyor. Raporda gelişmiş ekonomiler genelinde yaklaşık 40 milyon kişinin halen işsiz olduğuna vurgu yapılarak öne çıkan beş eğilime atıfta bulunulmuş: (1) Teknoloji ve işin değişen doğası, (2) beceri/nitelik uyumsuzlukları, (3) coğrafi uyumsuzluklar, (4) kullanılmayan yetenek ve (5) gelir büyümesinde karşılaşılan aykırılıklar. Rapor burada kilit noktanın iş yaratma, yatırım ve yenilik olduğunu ifade ederek (1) küresel değer zincirlerinin takibi, (2) coğrafi uyumsuzlukları ortadan kaldırma ve (3) beşeri sermayeye stratejik yatırım faktörlerini ön plan çıkarıyor. Vaktimiz olursa ileride bu rapora tekrar değinmek isterim.

Son Sözler

Değerli okurlar, çağımız teknoloji ve sanayi çağı. Bu alandaki gelişmeleri takip etmeyi birkaç aylığına dahi bıraksanız geline nokta anlamanızın güçleşeceği neredeyse kesin! Değişimin hızını ve yönünü anlamak durumundasınız. Bu kolay bir iş değil. Örneğin beş ya da on yıl sonra ne tür mesleklerle ihtiyaç duyulacak, bu konuda önceden ne yapılabilir, sorularının yanıtı dahi milyarlarca dolar değerinde. Anlamı ve önemi kalmayan ve getirisi olmadığı adeta kesinleşen konuları gereksiz bir şekilde sürekli tekrar eden eğitim alışkanlıklarını bir an önce terk etmeliyiz. Özellikle ilköğretimde kazanılan bilgi seviyesi ve öğrenme yöntemleri tüm hayatımızı etkilemekte. Bu nedenle öğretmenlerimizi ilköğretimden başlayarak kendilerini gelişen çağa ve teknolojiye ayak uyduracak şekilde donatmalı, maddi olarak desteklemeliyiz. "Ne iş olsa yaparım" dönemi kapanalı çok oldu, hâlâ askerlik, deneyim, yaş gibi suni engellerle birçok gencimiz iş dünyasının kapısından dönüyor. Konu sadece İŞKUR, KOSGEB ya da ilgili bakanlık nezdinde çözüme kavuşturulacak bir konu değildir. İşin temelinde temel eğitim ve bunun kalitesi yatmaktadır. Ek bir beceri geliştirmeden, proje yapmadan sırf üniversite mezunu yafatasına sahip bir CV'nin iş dünyasında şansı yoktur! Gençlerimizi bu gerçeği dikkate alarak geleceğe hazırlamak çok önemlidir. Bu nedenle üniversite birinci sınıflara giden öğrencileri etkili okuma, yazma, dinleme, anlama, görüş beyan etme, eleştirme, tartışma, sunum yapma konularında eğitmeli ve geliştirmeli; opera, konser, tiyatro, resim sergisi, sinema gibi sanatsal ve sosyal faaliyetlere de yönlendirmeliyiz. Hatta bunu giderek daha alt sınıflara götürmeliyiz. Örneğin dünya klasiklerini okumuş ve bundan haberdar bir gençlik, saçma sapan fikirler beyan edenlerin ciddiye alınmaması, itibar edilmemesi gerektiğini bilecektir. Büyük önder Atatürk'ün eğitim konusundaki veciz ifadeleri bugün de geçerliliğini aynen korumaktadır.